

Előfizetési árak:	
A kiadóhivatalban átvevő:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 21.

A néppel, a népért.

A napokban adtunk hirt Zsilinszky államtitkár beszédéről, ki a bányai ág. hitv. egyházkerület gyűlésen tartott nagyszabású beszédet, s azt kívánta az ág. hitv. papoktól, hogy lépjenek ki a küzdőterre és sablonos munka helyett, minél nagyobb körben, az élet minden ágában propagálják befolyásukkal egyházuk érdekeit.

Tegnap Hegedüs miniszter beszélt Debreczenben a protestáns irodalmi társaság gyűlésén és axiómaként mondotta ki, hogy a *népért*, a *néppel* kell dolgozni s ezt teszi ő a protestáns irodalmi társulatban, melynek feladata harmonikus magyar *protestáns* alapon való fejlesztése a vallás és erkölcsöknek nem csak a pap katedrójában, de mind a felső, mind az alsó nép rétegekben.

Ez nyílt beszéd. Nem holmi közmorál és felekezetenküli imádság, amit a katolikus kultuszminiszterek hirdetnek, hanem protestáns felekezeti alapon való dolgozás a felsőbb és alsóbb rétegekben, a protestáns érdekekért.

Igen mérsékelt számban ismerek adatokat arra nézve, hogy katolikus vallású miniszter, államtitkár, főispán, sőt a közép hivatalos körökből valaki, katolikus egyletekben, pláne katolikus hitvédelmi egyletekben mint tagok és éltető mozgató szervek szerepelnek.

Protestáns minisztert, államtitkárt, főispánt, s minden valamilyen rangú köz-

tisztviselőt viszont alig ismerek, aki fő gondnokságtól — protestáns irodalmi társulatok elnökségeig lefelé, valamely állást be ne töltenének és tekintet nélkül egyéb elfoglaltságukra, ezen felekezeti állásukat pontosan, sokszor tekintve köztisztviselői állásukat, túlbuzgón is be ne töltenék.

Továbbá nem ismerek liberális lapot, mely kor és állásra való tekintet nélkül le ne rángatná, és bigottozná azt a — nem köztisztviselőt, hisz ez hallatlan — de világi férfit, aki katolikus ügyért exponálja magát, vagy hitbeli meggyőződését elő meri rántani diszmagyarja, vagy subája alól. Viszont nem ismerek liberális lapot, mely a legnagyobb elismeréssel ne nyilatkoznék protestáns köztisztviselők felekezeti szerepléséről.

Hiszem, hogy ez csak idáig, az erőszak érájában járta, ezután az igazság érzéke emberekben és sajtóban jobban ki lesz fejlődve.

Még inkább reményelem a Hegedüs miniszter után e változást, ki minden józan észjárású emberre nézve czáfolyhatatlanul kimutatta, hogy ma csakis a *népért* és a *néppel* lehet eredményesen dolgozni az egyházaknak és e czélból irodalmi társulatok, egyházi ügyekben való részvétel, és a vallási nézeteknek a katedrón kívüli terjesztésével kell a világiaknak is működni.

Nem lehet, hogy e meggyőző beszéd után a katolikus miniszterek, államtitkárok és egyéb tekintélyes közhivatalnokok is be ne lássák, hogy az a kötelesség, mit egyházuk iránt protestáns kollégáik oly bámulatossággal tesznek, az ő részükön is fenn áll.

Hegedüs remek beszéde gyönyörűen bizonyítja, hogy mennyire hazafias kötelesség a vallás ápolása, melyet a tudomány nem pótolhat s ha támadja, vagy pótolni akarja, saját csődjét készíti elő s e csődbe belé rántja az elcsábított társadalmat is. Rá is mutat e csőd jelenségeire, az anarchisztikus és szociálistikus jelenségekre s oda konkludál, hova Majláth püspök mutatott, a vallásra.

Csak hogy Majláth püspök magában mutogat, Hegedüs miniszter mutatóására pedig oda néz az egész protestáns hivatalnoki kar.

Egy kép jut eszembe.

Mózes ott állott a Nébó hegyén, karját ki terjesztve a leendő haza határai felé. Lent a völgyben küzdött a választott nép. Itt-ott egy csapat a széleken s középen a sereg zöme. Mig kiterjesztve volt a Mózes karja, győzött a nép, amint fáradtan leeresztette, veszteni kezdtek a harcban. És a sereg vezérei megtámogatták a a Mózes karját, hogy ne lankadjon, s győzött a nép.

Benne vagyunk a társadalmi problémák harcában, melyből, mint ígéret földje bontakozik ki a valláshoz való visszatérés gondolata.

Ezen ígéret földje felé terjesztik ki az egyházak karjaikat, hogy a jobb győzzön. A csapatok Mózesének karját támogatják és a csapat fő emberei s e csapatok nagy bizalommal küzdenek, a fő sereg felett pedig magára hagyatva áll Mózes a hegytetőn s a körülötte levő vezérek — gyönyörködnek a magasról nyíló kilátásban.

Nem jól van ez így. Hiába győznének

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vallomás.

(Novella).

Georges de Lys után: *Idem*.

Hermance végső óráját élte. Férje, Jacques egy karosszékben nézte az őzéhez hasonló szemével hűséges élete párjának lassu haldoklását, kivel harmincz éven át ette együtt a kenyeret. Frigyük, egy-két borus óra kivételével általában ama boldog frigyek közé tartozott, melyek nem ritkák a jobb módra vergődött polgári családoknál.

A beteg majd felnyitotta, majd ismét becsukta szemét, nehogy felfogja azokat a gyengéd, meleg tekinteteket, melyek férje szeméből lóváltak feléje s melyek annál keserűbbé tették az asszonynak a megbánását.

Jóságos élt! Ezt az embert, az ő urat, a ki oly kellemessé varázsolta neki az életet, hogy nagyobb boldogságot már kívánni sem lehet, ezt az embert volt képes ő megcsalni!

Réges-régen volt persze a dolog. Azóta sok esztendő követte egymást a semmiségbe, de a visszaemlékezést a házasságtörés tényére semmi sem irhatta ki a nő kebléből. Ebben a nehéz órában is ott lebegett annak a képe szemek előtt mind a ketjüknek olyan élénken, mintha csak tegnap történt volna.

Hermance természetesen abban a boldog hiszemben élt, hogy férje nem tud a dologról

semmit. Ámbár hitestársa gyanút fogott, gyengédsége neje irányában egy cseppet sem csökkent, a nő pedig a vezeklés husz hosszú esztendeje alatt mindent elkövetett, hogy férje iránti meleg odaadásával engesztelje ki azt a ballépést, melyet fájdalom alig lehet többé helyrehozni az életben.

A jóvá nem tehető hiba azonban, melyért ő oly sok keserű bánatkönyvet ejtett, élő alakot öltött az ő szép kis magzata, Ödönkéje személyében, kit férje saját gyermekének nevezett.

Hermance még csak ezen előzmények után kezdte urát igazán becsülni és szeretni. Csak ama sok kiábrándulás után, melyek őt érték a közben, hogy férje ellen árulást mérő hűségéből elkövette, jött a nő rá arra, hogy mily szép és nemes lélek lakik ebben az egyszerű emberben. És midőn ismét régi szerető hitvese lett az urának, igazi büntetésnek vette azt az odaadó szeretetet, melyet ez utóbbi mutatott iránta, mert ennyi jóságot meg sem érdemelt volna férjétől.

A titok mint egy kemény kő nehezedett a lelkére s neki ennek daczára sem volt soha bátorsága arra, hogy nyíltan bevalja férjének a vétket, melyet ellene elkövetett. Istenem, milyen gyáva is volt ő! . . . Mindig talált mentességet arra, ha elhallgatta azt, a mit mondani akart és ugyszólván rábeszélte maga magát, hogy utolsó vigaszul kell hagynia férjére a boldog házasságnak s azoknak a zavartalan perceknek emlékét, melyeket egymással átéltek.

Jogtalanságnak tünt fel előtte, hogy az utolsó órában mérje a csapást férjére. Vajjon nem lesz ennek ezáltal fájdalma megkétszerezve? A becsületen, kijátszott mult egyfelől, s a tartalom nélküli, mivel sem kecsgető jövő másfelől.

De bármennyit törődött, bármennyit kutatótt is, a lelkiismeret szavát még sem tudta elfolytani. E szerint az az állítólagos tisztelet és becsülés, melyet ura iránt mutat, ki előtt tiszta emléket akart hagyni maga után, most se volna egyéb hazugságnál, gunyolódásnál? Egyetlen egyszer élt vissza csak ura bizalmával s az az átok, mely ehhez a gonosz tettehez tapad még a más világra is elkíséri?

Olyan mozdulatot tett, mintha beszélni akarna. Férje legott mellette termett.

Mi kell? Mit parancsolsz édes fiam? Kérdezte lágyan, miközben karját a vánkos alá toltta, hogy a nő könnyebben felemelkedjék helyéről.

Inni akarsz talán?

A nő fejét rázta. Homlokán kövér cseppekbe gyűlt az izzadság.

A kis Ödönt pihenni küldtem, mert nagyon elfáradt. Nem akarnál vele beszélni?

A haldoklót végleg elhagyta ereje, midőn fia nevét említeni hallotta.

Nem köszönöm! Suttogta elhaló hangon. Jól vagyok megint. S fáradtan hanyatlott vissza a hófehér párnákra, megfogadva, hogy most már örökre hallgatni fog. Isten legyen bírja abban, ami rosszat tett! Legalább fiának

a kisebb csapatok, elveszett a harcz, ha a fő sereg felett ellankad a Mózes áldó keze, melyet nem támogattak az ő emberei.

P—y.

Néppárti gyűlés.

A zirczi kerület választó polgárai a veszprémmegyei *Oszlopon* 1899. október 1-én, vasárnap d. u. 3 órakor a templom előtti téren néppárti népgyűlést fog tartani a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Zichy Aladár* gróf, orsz. képviselő. 2. A néppárt parlamenti működéséről. Tartja: *Molnár János*, p. főpap, orsz. képviselő. A néppárt közgazdasági programjáról. Tartja: *Dr. Major Ferencz*, orsz. képviselő. 4. Elnöki zárszó. A *rendezés*.

Monitorok Belgrád alatt.

A belgrádi kivételes törvényszék tárgyalási termében csend honol; a tárgyalást befejezték; szombaton ítéletet hirdetnek. A »Maros« és a »Körös« osztrák-magyar dunai monitorok véletlenül az Al-Dunán tanulmányuton járnak, ugyancsak véletlenül szegődik hozzájuk harmadiknak egy torpedóhajó és végültebből mindhárom egyszerre és együtt kiköt Zimonyban és ott pihenőt tart, mialatt a Duna másik partján lőtávolságon belül a felett tanácskoznak, hogy két tuczat ártatlan embert kössenek-e fel vagy sem?

Már most mit jelent a hajóraj ebben az időben a szerb partokon? Minden józanul és igazságosan gondolkodó ember azt fogná hinni és mondani, hogy intelem akar lenni a szerb bírónak és annak, a kinek nevében ítélekeznek, hogy jól fontolják meg ítéletüket.

Beavatott emberek azt mondják, hogy az osztrák-magyar hadihajók nem azért pihennek véletlenül Zimonynál, hogy kijózanítsák a szerb bírót és apa s fiu-királyokat, hanem egészen ellenkezőleg az utóbbi kettőnek kérelmére, hogy arra az esetre, ha a kivégzések alatt, vagy után a szerb nép ajakán lázadó moraj kelnék és a nép a két király után nyulna, az osztrák-magyar hajókra menekülhessenek.

Várjuk feszült figyelemmel a szombatot és következményeit, mert Szerbiának látszólagos belügyéből még olyan parázs európai háboru háboru lehet, hogy külön sem kell. Oroszország meg tudja torolni, ha szavát semmibe sem veszik.

Hegedüs miniszter Nagyváradon.

Tegnap számunkban említettük, hogy *Hegedüs Sándor* kereskedelemügyi miniszter családjával Debreczenből Nagyváradra érkeztek s meglekint a várost.

A miniszter és családja az éjjel 2 órakor érkező vonathoz csatolt szalonkocsiban jött s a reggelig terjedő időt a kocsiban töltötte. Kiséretében voltak neje és leányán kívül, titkára, *Schandl Mihály* kolozsvári vasuti főfelügyelő és *Pollák* vasuti forgalmi főnök. *Krenner* aradi vasuti főfelügyelő elébe utazott Nagyváradra.

A miniszter és családja jókor reggel a kocsiban megreggeliztek s a miniszter részére érkezett postát s a halaszthatlan ügyeket intézte el titkárával együtt.

Mivel itt tartózkodása alig két órára volt szabva s személyes látogatásokat nem tehetett, tiszteletének kifejezésül látogatójegyét elküldötte dr. *Schlauch* Lőrincz bibornoknak, *Beöthy* László főispánnak és dr. *Bulyovszky* József polgármesternek, aki már ekkor a város díszfogatóján kihajtatott a miniszter elé a vaspályához.

Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok meghívta a minisztert és családját reggelire, de ekkor már Hegedüs elindult a város nevezetesebb intézményeinek a meglekintésére s így nem vehette igénybe a bibornok szívélyes vendéglátását.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester igen tapintatosan kalauzolta a minisztert s különösen azokra a függő kérdésekre irányította figyelmét, a melyek a kereskedelmi miniszter ressortjába tartoznak s így remélhetjük, hogy ez a rövid látogatás előnyére lesz Nagyváradnak.

Első sorban is meglekintta a polgármester a *vasuti pályaház* nyomoruságos berendezését, a primitív várótermeket. Kiséretében voltak *Lukács* és *Bilnreiner* állomásfőnökök.

A miniszter meglekintözt a látottakon; kifogásolta a rendkívül czélszerűtlen beosztást s az állapotot tarthatatlannak mondta. *Módját fogja ejteni, hogy a nagyváradai állomás kiépítését a jövő évben keresztül vigyék.*

Ezután a magas vendégek kocsikon behajtottak a városba.

Az első kocsin a miniszter ült a polgármesterrel, míg a többi kocsikban a miniszter családja és kísérete foglalt helyet.

A pénzügyi palotánál megkérdezte a miniszter, hogy mi czélra épül a monumentális palota.

Ettől kezdve a polgármester nagy buzgalommal magyarázott meg a miniszternek minden fontosabb pontot, a ki élénk érdeklődéssel hallgatta a felvilágosításokat.

A honvéd-laktanyánál a polgármester fel-említette, hogy az új honvéd-kaszárnyának most ajánlott fel területet a város s a jelenlegi laktanyába a *vasuti üzletvezetőséget* óhajtanák elhelyezni. Erre a miniszter elmosolyodott.

A Bazár-szorosban kérdezősködött a Weiszlovits-ház után s mikor a polgármester meglekintta a földszintes épületet, örömet fejezte ki, hogy a kisajátítás kérdése a megvalósításhoz közel van. Foglalkozott személyesen is az ügyvel s mint magát kifejezte, a sok felebbezés után emeletes, monumentális épületnek képzelte a Weiszlovits-házat. Annál nagyobb megnyugvással vette a polgármester felvilágosítását, hogy az építendő Bazár, melybe a Weiszlovits telekből is beleesik egy rész, csak ideiglenes épület lesz.

Az épülő színháznál leszállt a miniszter s a polgármester kalauzolása mellett részletesen meglekintte az építkezést.

Innét a honvéd hadapródiskolába hajtottak, a hol *Mayer* Miklós őrnagy, iskolaparancsnok fogadta és kalauzolta a minisztert, akit meglepett az intézet szép fekvése és pompás berendezése. Érdeklődéssel nézte az intézet helyiségeit s tetszésének több ízben adott kifejezést. Annál inkább érdeklődött az iskola, mert éppen ő volt, aki a képviselőház pénzügyi bizottságában a honvéd hadapródiskolák kérdésénél előadóként működött.

Meglekintette továbbá a Külváros mellett levő kaszárnyákat s különösen meglekintte tetszését Nagy-Teleki-utca kövezése és elismeréssel nyilatkozott az utcákon tapasztalt tisztaság fölött. Meg is kérdezte a polgármestert, hogy miként eszközlik a tisztogatást, mire a polgármester kijelentette, hogy házilag történik az utcák tisztántartása.

sem kell majd miatta pirulnia. De aztán ismét észébe villant a gondolat, hogy fia csak az ura nevét viseli, hogy igazi apja nevét elötte eltitkolta, hogy ez őt egykor átkozni fogja, mert a nevét megalázta és bepiszkolta. S hogy fiának tán még szenvednie is kell e miatt ártatlanul. Oh mi szívesen tört volna el bármilyen szenvedést, ha csak őt magát érte volna a büntetés, mert csak ő volt a bűnös egyedül.

A férfi most elaludt székében. Soká, nagyon soká, el nézte őt a haldokló, mert most legalább nem remegett meg férjének gyengéd, aggódó tekintete alatt. Micsoda nemes homloka volt ennek az embernek! Vonásai is el árulták, hogy milyen becsületos, nyugodt küzdelmet folytatott az étellel. Néma szája körül gyengéd mosoly, keskeny ívből összecukódó ajkain gillemező kiválósága. Hófehér hajjal és szakállal körülvett arca úgy tűnt fel a szemlélőnek, mintha glória fényével lenne elárasztva. Szép ember volt, tagadhatatlan. Arcán férfias szépség honolt, azoké a férfiaké, kiknek élete mindig nyugodt és boldog volt.

És ezt az embert csalta meg egy üres szívű fickóval, kinek mézes-mázos beszéde és nagyurias viselkedése őt meglejtette és rossz utra csábította. Maga sem tudta megmagyarázni, hogy történhetett ez meg vele. S még most husz esztendő elteltével is, mint egy boszorkány nyomás nehezdedt az mellére, melyet csak az ébrenlét riasztott el mellőle. Pedig nem volt álom. Ő ezt az embert megcsalta.

E pillanatban ébredt fel a férfi s félig

nyitott szemmel feleségére tekintettek. Ez úgy érezte, mintha szemrehányás volna e szemekben s neki mindjárt meg kellene halnia. Jacques odament neje ágyához, megfogta Hermance kezét, melyvel ő arcát eltakarta. Kimerülten nyujtotta oda a nő jobbát a férjének:

Bocsáss meg kérlek! — rebegte reszketve. Szomorú mosollyal tartóztatta fel a férfi a vallomást, mely már a nyelvén volt feleségének és dédelgetve szólt az asszonyhoz: — Már husz esztendeje, hogy neked megbocsátottam. És csókot nyomolt neje homlokára.

Tehát tudta a férj a nagy titkot... És még sem állott érte bosszút a feleségén! Tudta, hogy mit vétett ellene az asszony és még sem jött ajkára egyetlen rossz szó, egyetlen szemrehányás. Gyengédsége egy pillanatra sem szűnt meg irányában. A nő meg sem foghatta, hogy lehetséges ez.

— Hogyan, te tudtad az egészet? S mégsem mondtál átkot feleséged fejére?

— Szegény teremte az Istennek — szólt a férfi lágy hangon — hiszen nagyon sajnáltalak. Mily rettenetesen szenvedtem s még sem tudtalak elítélni! Engem annyira elfoglaltak az életgondok, hogy időm sem volt arra, hogy téged a bukástól megmentssek. Nem te voltál a vétkes, hanem én; s nekem volt kötelességem az is, hogy azt a ballépést, melyet az én vigyázatlanságom okozott, ismét elsímítsam, jóvátegyem. Midőn aztán te ábrándvilágod rombadőltével ismét visszatértél hozzám, a te leghivebb barátodhoz s előttem álltál, akkor lettem meg-

jutalmazva a legszebben azért, hogy így és nem másképp cselekedtem.

Én nem értettem ahhoz, hogy a szívet, melyet nekem ajándékoztál, megőrizzem, midőn tehát ismét megtértél velem hozzám, megpróbáltam azt bajából kigyógyítani. Így történt aztán, hogy boldog voltam annak dacára, hogy nagyon fájt, hogy oly kevésbé bíztál bennem s hogy ballépésed kulcsát nem adtad kezembe, hogy kiirhattam volna lelkeidből annak emléket, melytől ez, a mint azt világosan észrevettem, oly sokat szenvedett. Neked nagyobb kellett szenvedned, mert neked a hallgatás kínokát okozott s a mellett szerettel is engemet? De hogy vezekeljek meg én azokért, a miket ellened vétettem!

Megsemmisülten hallgatta férjét Hermance. Ez a nagylelkűség egészen földre sujtotta őt. Egyszer csak arca elváltozott. Mintha valami makacs gondolat kirozna elméjét.

Jacques nyugtalankodni kezdett.

— Megint parancsolsz tán valamit?

A nő fáradt ujjai görcsösen rándultak, mintha valami még erőltetőbb mozdulatot akarna végezni, ajkai reszkettek s könnyű leheletképpen rebent el róluk a szó:

— És mi lesz Ödönnel?

A férfi elméje felfogta a kínos kérdést, arca csak úgy sugárzott a végtelen szeretettől.

— Én mindig szerettelek téged, szerettem őt is; ő az én fiam!

Zöldfa-utcából kiérve a Nagypiacz-térre, érdeklődött a közúti vasutáról, az oda látzó malmok és gyártelepekről s örömet fejezte ki a látottak felett.

Itt vett alkalmat egy ügyes fordulat a polgármester, hogy előhossa a *villamos vasút ügyét*. A midőn végig hallgatta a polgármestert, azon kijelentést tette, hogy *nagyon is szükséges egy ilyen szép, fejlett, nagy forgalmu városnak egy jó és olcsó közlekedési intézmény. A legrövidebb idő alatt intézkedni fog a villamos vasút ügyében. Ezt a kérdést azonnal fel is jegyeztette tiltkárával.*

Érdeklődött a polgármestertől a város anyagi viszonyai és a közköltő felől. A polgárnagy kénytelen volt bevallani, hogy bizony a közköltőt emelni kell.

Azt jegyezte meg rá a miniszter:

— Ilyen nagy város fejlődése sok áldozatot kíván.

Látogatásának egyik érdekes része volt a Múzeum megtekintése, a hol dr. *Némethy Gyula*, theol. tanár, muzeumi őr szolgált magyarázattal. Majdnem egy óráig voltak a magas vendégek a Múzeumban, a melynek gazdagsága meglepte őket.

A város megtekintése után megköszönte a polgármester kalauzolását s a legnagyobb dicsérettel halmozta el Nagyváradot, a melynek haladása szinte öröme szolgál.

Mikor 10 óra tájt kiértek a vasuti állomásra, az alföldi vonat indulásra várta a minisztert és családját s ezzel elutaztak Nagyszalontára, az Arany-émlék megtekintésére.

Szalontáról este utaztak a Nagyváradról indult vonattal Csabára s onnét a fővárosba.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter, mint értesülünk, folyó hó 23-án este Iglóra utazik, hogy e hó 24-én részt vehessen az ottani állami faipari szakiskola megnyitására, egyszermint részt vesz a Kassa-Oderbergi vasutak által épített nevelő intézet felavatásán. A miniszter kíséretével onnan 25-én Krompachra utazik, a hol a vasgyárakat tekinti meg, s aznap este még Kassára utazik, ahol egy-két napot szándékozik tölteni.

Biharvármegye közgyűlése.

A szerdán megkezdett vármegyei őszi közgyűlést tegnap folytatták és a tárgysorozat 378 pontját be is fejezték.

Jelen voltak: Dr. *Beöthy László* elnökle, Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, dr. *Wallner Ödön* t. főügyész, Baranyi András és *Keszthelyi Zoltán*, tb. főjegyzők, dr. *Czifra Kálmán* és *Balászházy Iván* aljegyzők, *Jancsó Károly* és *Biszterszky Iván* tb. aljegyzők, *Fráter Kálmán*, *Hegyesi Márton*, dr. *Márkus László*, *Miskolczy Árpád*, *Örley Kálmán*, *Platthy Miklós*, *Reinle Gyula* stb.

Ifj. *Ertsey Géza* közigazgatási gyakornoknak — katonai szolgálatra — egy évi szabadságidő engedélyeztetett.

A szalárdi járás székhelyének Hagymádfalvára való áthelyezésére irányuló előterjesztés elutasított.

Az élesdi főszolgabírói laknál egy fürdőszoba létesítése engedélyeztetett.

A cséffai és margittai főszolgabírói lakoknál kérelmezett pótépitkezés, valamint a magyarcsékei főszolgabíró lak és hivatal helyiség felszerelése — szintén engedélyeztetett.

A beéli járás községeinek a faskola fenntartása céljából való egyesülése — engedélyeztetett.

*Rátkay József*nek, az eperfa termelés és selyem tenyésztéséről szóló jelentése, a vár-

megye közönségének elismerése mellett tudomásul vétetett és meghirdettetni rendeltetett, hogy eperfa csemeték a n.-várad telepen ingyenesen kaphatók.

Néhai Fráter András aljegyző és *Márton István* közig. gyakornok után a halotti negyed megállapított.

Özv. *Paschali Viktorné* részére 50 forint segély szavaztatott meg.

A központi III-ad osztályu irnokok évi lakbér illetménye 100 frtra felemeltetett és a belügyminiszter a fedezetre szükséges összeg folyósítása iránt felkérte.

Tudomásul vétettek özv. *Des Echerolles-Kruspér Sándorné* és dr. *Szász Iván* köszönetet tartalmazó levelei.

A »Petőfi-báz«-ra az adományok gyűjtése elrendeltetett.

A nagyvárad szálodások és vendéglősök egyletének a küldött zászlószeget 10 frt szavaztatott meg.

Dr. *Oláh Gyulának* »Az ember és az egészség« című műve, a községeknek megszerzésre ajánlatott.

Papp Tivadar bogdánzóvárhegyi volt jegyző részéről az általa befizetett nyugdíjilleték visszatérítése iránt beadott kérvénye, véleményezésre a főszámvevőnek kiadatott.

Özv. *Riskó Sándorné* kérvénye a Végh-féle alapítványi hely elnyerése iránt kiadatott az alispánnak.

Szedlarikné D. Anna vezetése alatt álló nőipariskola segélyezésére 100 frt azzal szavaztatott meg, hogy ezen összegért két szegénysorsu s a vármegyében illetőséggel bíró leány képezendő ki.

Jóváhagyattak:

Bihar, Köbölkut és Kéty község hegyi községi rendtartásai;

Jákó-Hódos község pótszabályrendelete;

Szalárd községnek a regále kötvény értékének vissza pótlásáról szóló határozata;

Szalárd községnek a betétszerkesztői költségekről szóló határozata;

Örvénd, Cséffa, Inánd, Sályi, Bélyfnyér, Gyanta, Tárkány, Négerfalva, Bélyfnyes-Ujlak és Remete községeknek népkönyvtár létesítését elrendelő határozatai;

Örvénd község ingatlan eladás ügye;

Mező-Telki, Ant, Bajj, Uj-Léta és Szaldobágy községeknek állami iskola létesítése ügyében hozott határozatai;

Mező-Telki község közbirtokosságának az állami iskola létesítése ügyében hozott határozata (elismerés nyilvánításával tudomásul vétetett.)

Nagy-Kereki községnek óvoda építés tárgyában hozott határozata;

Furta községnek Orbán Imre telekkönyvi ügyében hozott határozata;

Báránd község ingatlan eladás ügye;

Báránd községnek az ellene indított peres ügyre vonatkozó határozata;

Nagy-Léta községnek a segédjegyzői állásra vonatkozó határozata;

Kis-Kereki községnek menedékház felállítását elrendelő határozata;

Csanáros községnek szülésznoi állást szervező határozata;

Derecske község szervezési szabályrendelete, ingatlan-eladása és 30.000 frtos kölcsön ügyei;

A felső-ábrányi körjegyzőséghez tartozó községeknek a közgyám fizetését megállapító határozatai;

Szaldobágy községnek telekvétel ügye;

Nagy-Szalonta község 200.000 frtos kölcsön ügye;

Tamádsda községnek ártézi kutak létesítésére vonatkozó szabályrendelete;

Sarkad község pótszabályrendelete,

A sarkad-kereszturi esküdt választás ügye;

A vizes-gyáni jegyző-választás;

Gyapju községnek »Erzsébet-tér« létesítését kimondó határozata;

Tenke községnek a gazdasági ismétlő iskola felállítását kimondó határozatai;

Jánosda község által kiállított törlési engedély;

Vasand község földbérleti ügye;

A lunkai jegyzői lak helyreállítására vonatkozó határozatok;

Bagamér község éjjeli őrségi szabályrendelete;

A gálos-petri-i jegyző fizetésének felemelését kimondó határozat.

Visszautasítottak!

Pósalaka községnek a regále kötvény eladására vonatkozó határozata;

Nyárló és Somogy-Uzsopa községeknek a vadászterület haszonbéréről szóló határozatai;

Szalárd községnek a piac-tér rendezésére vonatkozó határozata;

Mező-Keresztes községnek a végrehajtási költségekről szóló szabályrendelete;

Komádi községnek a jegyzői munka-kör megosztásáról szóló szabályrendelete;

Berettyó-Ujfalu községnek az állatvásár-tér ügyében hozott határozata;

B.-Diószeg község éjjeli őrségről szóló szabályrendelete;

Nagy-Léta községnek a vásár-tér rendezéséről szóló határozata;

Egri Ábrahám kártalanítás iránti kérvénye;

Tépe községnek a vetőmag-kölcsön kamatairól szóló határozata;

A szunyodi körhöz tartozó községek pótszabályrendeletei;

A nagyszalontai főszolgabírói hivatal berendezésére vonatkozó előterjesztés;

Zsadány községnek a regále-kötvény elidegenítését kimondó határozata;

Limter Ákos járási állatorvosnak járandóságai kiegészítése iránti kérvénye;

Tenke községnek a piac-tér rendezése ügyében hozott határozata;

A belényes-ujlaki h. jegyző lakbérilletménye tárgyában hozott határozatok;

Piskolt község éjjeli őrségi szabályrendelete;

Piskolt községnek a bíró vagyonának tűzkár elleni biztosítására vonatkozó határozata;

Szalacs községnek, a korcsmaépület bérbeadására vonatkozó határozata.

*

Végül községi számadások láttattak el jóváhagyással.

A színház diszitése.

— Amihez a magyar iparosok nem értenek! —

A színház építésére felügyelő bizottsággal tegnap szegénységi bizonyítványt akartak kiállíttatni a magyar iparról.

Arról volt szó, hogy ki készítse el az épülő drága, de kis színház belső diszitését, az összeszorított nézőtér mennyezetét és figuráit.

A tervező *Hellmer* és *Felner* cég jelenlevő képviselője: *Hellmer Herman* mindenáron az ő bécsi embereit tartotta egyedül képeseknek ezekre a munkákra és akadtak a bizottságban olyan tagok, akik e mellett kardoskodtak is.

A többség azonban nem akarta a magyar iparra ütni ezt a szegénybélyeget, akkor, mikor a királyi várpalota, az új országház milliókba kerülő diszítéseit magyar iparosok dicséretes sikerrel végezték és végezik. Nem akarják elzárni az utat a magyar ipar előtt s tekintve, hogy egy erkölcsi testület az építető, nyilvános árlejtés kiírását határozta el. Ez a legkevésbé, amit tehettek a magyar ipar reuoméjának megóvására.

Lehet, hogy a pályázatra olyan záros határidőt tűznek ki, amelyre pályázó nem akad, de a pályázat egyszerű mellőzése nagy on elhibázott lépés lett volna.

A színház építésére felügyelő bizottság tegnap délután ülést tartott, melyen az építés vezető czég egyik tagja: *Hellmer Herman* műszaki tanácsos is jelen volt.

A bizottság tagjai közül részt vettek az értekezleten: dr. Bulyovszky József elnök, ifj. Rimler Károly, dr. Dóry Ferencz, Huzella Gyula, Dús László, Komlóssy József, dr. Hoványi Géza, Busch Dávid, Mezey Mihály, Szokoly Tamás, id. Rimanóczy Kálmán, Rendes Vilmos, dr. Baróthy Ákos, Guttman József, Ländler Ferencz, Kikinday Gyula, Kubicza József és Csordacsics Ferencz jegyző.

Első sorban elhatározták, hogy a vasfedél szerkezet készítését megsürgetik a budapesti szivattyú- és gépgyár részvénytársaságnál.

Ezután a színház belső díszítési munkálatainak elkészítését tárgyalták.

Hellmer Hermann a munkák természetét folytán azt óhajtja, hogy ezeket a díszítési munkálatokat az ő általa már ismert bécsi munkásokkal készíttessék, mert más munkások készítményeért alig szavatolhatna.

Busch Dávid osztja ezen nézetet, mert Magyarországon nincs olyan szakértő iparos, aki elkészíthetné ezeket a díszítési munkákat.

Szokoly Tamás ezt a magyar iparra szegyennek találja. Van elég magyar iparos, aki ezt elkészíti éppen úgy, mint a németek. Semmi esetre se adják oda az első szóra külföldinek a munkát.

Dr. *Hoványi Géza* nem elfogult a magyar iparral szemben. Mivel még van rá idő, indítványozza, hogy irjanak ki nyilvános pályázatot a díszítési munkálatokra. Majd meglátják ennek az eredményét s akkor határozhatnak. Látott már hasonló igen szép munkákat magyar munkásoktól.

Itt aztán egy kis személyes »eszmecserében« mutatták ki *Busch Dávid*, *Szokoly Tamás* és *Mezey Mihály*, hogy mi a magyar virtus, még a bizottsági üléseken is. Lehetett hallani »Fogja be a száját«-féle ékes mondásokat. De hát ezt senki sem fordította le Hellmernek az ismeretes »Maul halten«-ra, hogy felfogja a helyzetet.

Huzella Gyula kérte aztán, az idegenre való tekintettel, mérsékletre a békétlenkedőket s rátért a tárgyra. Emlékezik, hogy a vállalkozó czég már a szerződés kötésekora a díszítési munkákra kikötötte, hogy neki ezekre gyakorlott emberei vannak s más munkásokért nem vállal felelősséget. Különben is csak a munkákat vezető néhány emberről van szó. A dekoratív rész a legkényesebb; ez emeli az egész épületet.

Rimler Károly azt szeretné, hogy magyar iparosok készítsék el a munkát s ezért a pályázat megkísértését óhajtja.

Hellmer Hermann például felhossa Aradot, ahol az Osztrák-Magyar-Bank palotájának díszítését odavaló szobrász vállalta el s nagyon rossz volt a munka. Budapestben a Vigszínháznál, a Somossy orfeumban, Zágrábban, Kecskeméten bécsiek készítették a díszítést.

Dr. *Hoványi Géza* fenntartja indítványát. A pályázatból látni fogják, hogy lesz-e alkalmas pályázó. Záros határidőre tüzzék ki a pályázatot.

Dr. *Dóry Ferencz* csekélynek találja a 27 ezer forintot, amely a munkák révén külföldieknek jutna. Ha *Hellmer* megígéri, hogy csak az előmunkások lesznek bécsiek, mellőzzék a pályázatot.

Mezey Mihály előnyösebbnek látja, ha már most mellőzik a pályázatot s *Hellmer* javaslatát fogadják el.

Rimler Károly erkölcsi kötelességnek tartja a pályázat kiírását. A királyi palota díszítését magyar iparosok készítik, pedig az különb a mi színházunkénál.

Busch: Ott van pénz és idő!

Hellmer azzal érvel, hogy itt gyorsan kell építeni. Az összes többi munkákat idevalók végzik.

Szavazásra kerülén a sor, dr. *Hoványi Géza* indítványa és így a pályázat kiírása mellett Komlóssy József, Rimler Károly, dr. *Hoványi Géza*, Ländler Ferencz, Szokoly Tamás, Kikinday Gyula és Csordacsics Ferencz, tehát heten szavaztak, míg a bécsiek mellett öten: *Busch Dávid*, *Mezey Mihály*, *Huzella Gyula*, dr. *Dóry Ferencz* és dr. *Baróthy Ákos*. Tehát a pályázatot záros határidő kitűzésével kiírják. A

záros határidőt *Hellmer* és *Busch Dávid* főmérnök együtt állapítják meg.

Dr. *Hoványi Géza* indítványára kimondották, hogy a színpad dekorációja és a függöny festésére kiírják mielőbb a pályázatot és pedig külön a függöny festésére és külön a dekorációk festésére és kifeszítésére. Az első esetben a kifeszítést a város házilag eszközölné.

Végül megbízták a főmérnököt, hogy a vilamos világítás berendezésének tervezetét sürgesse meg a *Simiens* és *Halske* czégnél.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Szeptember 24. A koldusápoló egyesület közgyűlése d. u. fél 5 órakor az egyesület helyiségében.
Október 1. Papszentelés d. e. 7 órakor a székesegyházban.

* **Hegedűs Sándor a muzeumban.** A kereskedelmi miniszter, ki egy éjjelt családjával és kíséretével együtt az állomáson töltött, tegnap reggel az előzetes megállapodás szerint 8 óra után *Bulyovszky József* polgármester, saját családja s néhány kiserőjével együtt megjelent a muzeum épületében s a kettős gyűjteményt *Némethy Gyula* dr. titkár kalauzolása mellett megtekintette. A gyűjtemények szépsége és gazdagsága egészen lekötötte az előkelő társaság figyelmét. A kegyelmes asszony maga is amateur, különös figyelmet szentelt a keramika gyűjteménynek, összehasonlítva az egyes darabokat a saját gyűjteményében levőkkel. Az előkelő társaság előbb bejegyezték neveiket a vendégkönyvbe s a legteljesebb elismeréssel adózva a látottakért, pontban kilenczkor hagyta el a muzeumot, hogy Várad egyéb nevezetességeit az alföldi vonat elindulásáig megtekinthesse. Nem tehetjük, nem állhatjuk meg, hogy ezuttal is föl ne hívjuk a közönség azon részének figyelmét a muzeum látvánálóra, amely még ma is igen tartózkodó állást foglal el a szép gyűjteményekkel szemben, melyeknek érdekes volta pedig közéletünk több jelesének, a magyar művelődés vezéralakjainak elismerését vitta ki. Főleg az ifjúságot kellene gyakrabban a muzeumba vezetni, a több közt a még oly kevéssé kifejtett műérzék jövődjéért fejlesztése érdekében. Egy minden ízében intelligens várostól több érdeklődést várhatnánk kultur-intézményünk iránt.

* **Uj regényünk.** Mult számunkban befejeztük *Neidegg*-nek érdekfeszítően mély pszichológiával irt s pompás magyarsággal fordított »*Nem hiába*« cz. regényét s mai számunk regény rovatában egy újabb kedves dologgal lépünk olvasóink elé. Egy kedves humoru elbeszélését közöljük

E. Kovács Gyulának,

a fehéregyházi csatatéren oly fönségesen szép környezetben elhunyt jeles tragikus színésznek és meleg hangu költőnek. Az elbeszélés czime:

A mátészalkai színidény vége.

Ebben a nagy multu színész életének egy mulatságos történetét írja le. Egy darab magyar kulturtörténet van e kis elbeszélésben, a magyar színészet multjából, a midőn még mostoha viszonyok között hurczolkodtak a nemzet napszamosai egyik helyről a másikra s fardoztak hazafiságból, önzellenül. A magyar színészet multja mindig rokonszenves, üdítő olvasmány marad az olvasó közönség előtt

* **Ujságírók becsületbírósa.** A párisi ujságírók egyesületében most nagyon érdekes eszmét propagálnak. Arról van szó, hogy az ujságírók saját kebelükből becsületbírósgót válasszanak, amely ítélkezzék minden olyan zsurnaliszta fölött, aki hazug dolgokat ír meg tudatosan. Az eszme már indítvány formájában a közgyűlés elé is került.

* **Mikor lépnek ki a Tiszák?** Általános vélemény szerint: soha! A Tiszák azonban erre kijelentették levélben, hogy mégis kilépnek, ha... A bihari szabadelvűek erre azt a biztatást küldték, hogy ne is lépjenek ki, sőt jobban fogódzkodjanak, hogy ne hagyják mégis kimenjenek. *Pázmány Dénes* karakterisztikus feltételeket állapított meg a M—g hasábjain, hogy mikor és mily körülmények közt válnának meg a Tiszák a szabadelvű párttól. A feltételek a következők: Ha

1. Menelik negus be akarná kebelezeni Magyarországot Abessziniába;

2. vagy XIII. Leó pápa a jezsuiták generálisát ide küldené az országot kormányozni. Ilyen váratlan fordulatok beköszöntésével talán Tiszák konstataálnák az életbevágó fontos indokok fennforgását.

3. Ha Széll Kálmán beszüntetné a Tisza Kálmán nyngdíját. No ebben az esetben aztán már bizonyos vagyok benne, hogy Tisza István gróf egy percig sem maradna tovább a szabadelvű körben!

* **A vasuti vészfék meghuzása.** A minisztertanács határozatilag kimondotta, hogy a vasuti vészfék indokolatlan meghuzása által elkövetett kihágás elbírálása nem a közigazgatási hatóság körébe tartozik, hanem a büntetőbíró-ságéba, mert a vasuti vészfék meghuzása nem egyszerű rendőri kihágás, hanem a testi épség elleni kihágás s mint ilyen, egyenesen a bírósághoz kell utasítani.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk *Schmolzer György* élete 79-ik évében meghalt. Temetése ma pénteken d. u. 4 órakor lesz, Kisfűrdő-utczáról.

* **Csere-bere a vallással.** A tavasszal görög-keleti hitre áttért 1600 szántovai sokác közül mintegy 150 ember jelentkezett a római katolikus plébánosnál és kérte, hogy vegye föl őket ismét a katolikus egyházba. Időközben is áttért már vagy 50 ember s ennek a vallási csereberének állítólag az az oka, hogy a lakosság józanabb része belátta követelési a jogtalanságát. Ők ugyanis azért lettek görög-keletiek, mert nem akarták tűrni, hogy templomukban az ő szerbnyelvű predikációjuk után vasárnaponként magyar predikáció is legyen a fől-szaporodott magyar katolikusok számára. Másik okul a visszatérésre azt emlegetik, hogy az ideiglenes templom nem tetszett nekik, a melyet *Brankovics* patriárka csak évek mulva fog egy végleges templom építése által pótolni. Ez a templom egy bérházban van, igen egyszerű és minden disz nélkül való s ez a nagy egyház pompához szoktatott nép igényeit nem elégíti ki.

* **Bossuet szobra.** Bossuet-nak, a híres francia szónoknak és bölcsésznek emlékét szoborművel örökítik meg hazájában. A *Dubois* Ernő szobrász által készített tervezet már közel van a befejezéshez. A »*Meauxi sas*« magas piederstálon, álló helyzetben van megörökítve és lábainál négy történelmi alak csoportosul; így *Turenne*-é (gondolkodó helyzetben), *kit Bossuet* megtérített a katolicizmusnak; *Laval* liére-é egy térdepelő és imádkozó apáca képében; a fiatal *Dauphin*-é, kinek *Bossuet* tanítója volt s végül egy gyászoló női alak, kinek vonásaiban *Henrietta* angol királynő van megörökítve, mint »*Oraisons funébrés*«. A piederstál földalán az 1627—1704 számok és egy szárnyait lebecsátó sas gyönyörű relieffe látható. A hátoldal *Bossuet* barátjának, a nagy *Condé*-nak mellképét mutatja. Az emlékmű felállítására csak körülbelül három év mulva fog megtörténni.

* **Nem szabad karácsonyfát árulni.** A földművelésügyi miniszter szigorú büntetés terhe alatt elrendelte, hogy fenyő karácsonyfát csak azok árulhatnak, kik a jogos szerzésről hatósági bizonyítványt tudnak felmutatni. Ezt a bizonyítványt az illetőknek mindig maguknál kell tartani, hogy bármikor ellenőrizhetők legyenek.

A világ legnagyobb pinczéje. Az ivó emberiségnek ez Eldorádója Angliában van, London nagy kikötője közelében, ahová hajók hordják össze a világ legjobb borait. Összértéke az öt fekvő boroknak megbecsülhetetlen. Xeresi, oportó, madeira s más borfajokból négyszázezer hordó foglal legtöbb tért. Szépen van a cognacis képviselve: nyolcvanezer hordóval, melyek mindenikének értéke 600—2000 frt között változik. — Maga a pincze levegője, a bor gőze elég arra, hogy gyöngye ember berugjon tőle. Még szörnyűbb száma van annak a tömördek patkánynak és egérnek, mik e pinczében tanyáznak. Állandóan kétszázhatvan macskát tartanak ezek fogdosására; a macskák maguk keresik kenyerüket s e mellett úgy néznek ki, mintha hizlálnák őket. Szinte hihetetlen, de úgy mondják, hogy Európa népessége fél évig fogyasztatná e pincze tartalmát, sőt még így is több mint két liter jutna egy napra minden emberre.

Franciaországi események.

A Dreyfus-ügy további folyamáról távirati tudósításunk a következő:

Dreyfusnak nem elég a szabadság.

Páris, szept. 21. Az Aurora Dreyfus aláírásával a következő nyilatkozatot közli:

A köztársaság kormánya visszaadta szabadságomat. Ennek semmi értéke sincs reám nézve a becsület nélkül. Tovább fogom követelni máttól fogva annak a borzasztó tévedésnek a jóvátételét, a melynek még áldozata vagyok. Azt akarom, hogy egész Franciaország végleges ítéletből tudja meg, hogy ártatlan vagyok. Szívem csak akkor nyugszik meg, ha egy francia sem akad többé, a ki nekem olyan büntetést ró föl, a melyet más követett el.

Bordeaux, szept. 21. A Petite Gironde című napilap jelenti, hogy a Nantesből érkező vonaton három utas érkezett, a kiknek egyike a St. Jean pályaudvar hivatalnokainak állítása szerint Dreyfus.

Páris, szept. 21. A hivatalos lap mai számában közli a Dreyfus megkegyelmezéséről szóló dekrétumot és Galiffet hadügyminiszternek erre vonatkozólag a köztársaság elnökéhez intézett jelentését. A jelentés megemlíti, hogy Dreyfus már öt évi deportációt is kitöltött, ha tehát most még tíz esztendei fogságot is kellene kitöltenie, sokkal nagyobb büntetés érné, mint a mennyire tényleg elítélték. Mint-hogy Dreyfus egészsége nagyon megrendült, a hosszabb fogság veszélyes volna reá nézve. A kormány, mondja Galiffet jelentése, rosszul felelne meg az ország óhajtásának és a megnyugtatás szükségének, ha nem igyekeznék ennek a fájdalmas konfliktusnak minden nyomát eltüntetni. Az ön dolga elnök ur, a köztársaságnak, a közvélemény követelte megnyugtatás művének, a melyet a köztársaság java is megkíván, az első biztosítékot megadni.

Páris, szept. 21. A Figaró megerősíti a Petite Gironde-nak Dreyfus Bordeauxban való időzéséről szóló jelentését, de megczáfolja ennek a lapnak Dreyfus tovább utazására vonatkozó tudósítását. Dreyfust a Figarónak egy munkatársa kíséri.

Az Echo de Paris szerint Dreyfus San Remo-ba utazott.

Páris, szept. 21. (Saj. tud. táv.) A hadügyminiszter a hadsereghez napi parancsot intézett, amelyben azt mondja, hogy a Dreyfus-ügy el van intézve s hajoljanak meg úgy a kegyelem előtt, mint az ítélet előtt meghajoltak.

Az áradás.

A Duna és az észak-magyarországi folyók árja ma érkezett a veszélyeztetett helyekre. Csicsó, Néma tanya, Gellér és Bogya csalóközi községek és területek, elárasztva mintegy 80 ezer holdnyi terület. A Vag folyó erősen árad. Mohács és vidéke szintén nagy veszedelemben forog.

Esztergom, szept. 21. (Saj. tud. táv.) A gátak alig tudnak már ellentállani a folyton növekvő árnak. Erősen át vannak ázva s a kirendelt közérő és karhatalom nem győzi eltönni a folyton megújuló szivárgásokat. A katasztrófa minden órában beállhat.

Sopron, szept. 21. (Saj. tud. táv.) Abda községet a víz egy nagymérvű gátszakadás következtében elárasztotta.

Győr, szept. 21. (Saj. tud. táv.) A város tele van vízkárosultakkal, kiket a középületekben s az iskolákban szállásoltak el. A városi regatta egyesület emberfeletti munkát végez a víz által elárasztott községek lakóinak megmentésében. Schuttner főmérnök ma hidászokkal Fenék faluba ment a Kis-Duna töltését keresztül vágni, hogy ezáltal Győrt megmentse.

Komárom, szept. 21. (Saj. tud. táv.) Csalóközt a Duna egészen elárasztotta. Csicsó községet 1 méter magasságu víz borítja. Az ár a Csalóköz területén meghaladja a 2 méter magasságot is. Iszonyu az elmenekült lakosok nyomora, a mit egész téli élelmök és lakóházuk elpusztulása folytán szenvedtek. Az ár Nagy Tacz-tól Gutáig mindent elpusztított. Lak és Ekecs községek közt a víz a vasuti töltést is áttörte. A forgalmat beszüntették. Némely helyek teljesen el vannak zárva a külvilágtól. Az ár még mindig terjed.

Együtt a halálba.

K. István hencziai paraszt legény ezelőtt két évvel megszerette a falu legszebb hajadonát B. Ágneszt, aki a legény szerelmét elfogadta s viszonzta is.

A két fiatal teremtés hosszabb időn keresztül szötte a tervet, hogy mi is lesz, ha majd a világ előtt is elmondhatják, hogy szeretik egymást. Akkor még egyikőjük sem gondolt arra, hogy annak a nagy boldogságnak egyszer csak vége lesz.

Pedig vége lett.

Mikor a leány gazdag szülei megtudták azt, hogy leányuk a szegény István férje akar lenni, előbb kérték, hogy ne tegye azt, de mikor az nem használt fenyegetni kezdték, végül egészen kereken kijelentették, hogy ha meg nem másítja szándékát, kitagadják.

S a szegény leány hiába sirta véresre gyönyörű szép kék szemeit, csak nem volt képes szülei elhatározását megengedni.

Mult az idő, a szerelmesek azt hiték, hogy majd egyszer csak meglágyulnak a szülők, hiszen láthatták, hogy a leány napról napra sorvad, de a helyzet csak nem változott, a szülők erősen ragaszkodtak elhatározásukhoz. Pedig a leány később már azzal is fenyegetődzött, hogy elemészli magát.

Mikor a szerelmesek látták, hogy szép szóval semmire sem mennek, elhatározták magukat a legvégsőre.

A leány egy reggel megszökött hazulról s a falu végén találkozott a legénnyel, kivel Henczidáról bejött Váradra — revolvert venni, mert erősen el voltak tőkélve, hogy együtt meghalnak.

A leány is, a legény is elhozta hazulról összes pénzét, a legénnyel volt három forintja, a leánynak két forintja s az öt forinton revolvert akartak venni.

Délfele járt az idő, mikor beértek Váradra, itt megvették a revolvert s elindultak hazafelé. Négy óra volt, mikor haza érkeztek, azonban odahaza nem akartak meghalni, visszafelé indultak tehát s Szent-András határában kiválasztották a helyet, ahol meg fognak halni.

Mig a legény a fegyver csinjait tanulta, a leány levelet írt.

Elbucsuzott szüleitől, ösmerőseitől s a világtól, elmondta, hogy nem akar élni, ha nem lehet azé, akit még a síron túl is fog szeretni.

Mikor kész volt a levél, mind a ketten aláírták, azután a legény odakötötte a leány jobbkezehez az ő jobbkezeit s utóljára megcsókolta a leányt, felvette a revolvert s előbb a leányt, azután önmagát meglötte.

A lövések zajára a közelből emberek jöttek elő, akik az eszméletlen állapotban levő szerelmeseket gyógykezelés alá vették s a gondos kezelés mind a kettőnek visszaadta életét.

Azóta két év telt el.

A legény s a leány utja azóta szétvált s belátták azóta azt, hogy megtudnak élni egymás nélkül is.

A törvényszéken találkoztak tegnap.

A legény a vádoltak padjára került, a miért a leányt meglötte.

A legény elmondta a dolgot s azzal védekezett, hogy közös elhatározással akartak meghalni.

Hanem a leány erősen tiltakozott ez ellen.

— Dehogyan akartam én meghalni, mikor olyan szép az élet. Ő vett rá, de én mindig hevesen tiltakoztam ellene.

Hanem ott volt a levél, ami bizonyította, hogy bizony a leány is megakart halni.

Az egyik bíró megkérdezte a leánytól:

— Nem szereti már a legényt?

— Szeretném én — felelte pironkodással a hajadon — de hát már másnak vagyok a felesége.

A törvényszék a heves vérű legényt két hónapi fogházra ítélte, amibe meg is nyugodott a kir. ügyész is s így az ítélet jogerős lett.

IRODALOM.

A Toldi-monda. Irta: Bartha József dr. Budapest 1899. 8.-rét 80 lap. Ez az irdalomtörténeti tanulmány még Szilády Áron idevágó értekezése után is hiányt pótol s a Toldi-munka kérdését irdalomtörténeti szempontból teljesen megoldja. Első fejezetében a mondáról eddig nyilvánított eltérő véleményeket vitatja meg s itt legtúzetesebben foglalkozik Heinrich G. föltevésével, a mely szerint a mi mondánk a német Kurzibold-mondából származott volna. Ezt Bartha részint a két monda összehasonításából, részint a külső történeti fényekből vett bizonyítékokkal alaposan megczáfolja. Ezután a történet Toldiját mutatja be, a ki Róbert Károly és N. Lajos alatt élt s ez utóbbinak uralkodása idején külföldi küldetésben is szerepelt, majd itthon előbb pozsonyi várkapitány, később pedig szabolcsi főispán lett. Itt a szerző Sziládyval halad egy nyomon, de több, eddig ez irányban föl nem használt oklevélbeli adat alapján Sziládynak nem egy föltevését a bizonyosság színvonalára emeli s állításait kiegészíti. Az egész tanulmány legértékesebb fejezete a harmadik, a mely Toldit, mint mondahőst mutatja be. Az előz-

ményekből megállapítja, hogy mennyi a mondában a történeti tény s mennyi a népköltészetű anyag. Arról már az eddigi kutatók is meggyőztek, hogy Toldi élő történeti személy volt, de a történeti és népmondai alaknak egymáshoz való viszonyát, vagyis, hogy miként lett a történet Toldijából mondahős, ezt eddig nem igen kutatta senki. A szerző ezt elég sikerülten oldja meg. Végül áttekintést nyújt azon költői feldolgozásokról, a melyeknek tárgyát részben vagy egészben a Toldi-monda szolgáltatta s itt érdekesen mutatja ki, mennyire kiaknázta Arany a megelőző költők ide vágó feldolgozásait. (A munka a Szent István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának kiadásában jelent meg s ára 70 kr.)

Iskolai olvasmányok. Az új középiskolai tantervben megnyilatkozó szellem mindjobban érezteti üdvös hatását. Az új irány a tanítást szorosabb kapcsolással fűzi az élethez, a tudás komoly birodalmába belesugározatja a művészet enyhe fényét és az elmélet törékeny házáat a gyakorlat szilárd oszlopaira építi fel. Így esik, hogy az iskolai és házi olvasmányok ezentúl sokkal fontosabb szerephez jutnak, mint a milyent eddig játszottak a középiskolai oktatás keretében. Ezt előmozdítani indult meg az *Iskolai Könyvtár*, melynek szerkesztését *Beöthy Zsolt* vállalta magára. Az *Iskolai Könyvtár* első sorozatának, a *Magyar Olvasmányok Tárának* eddig megállapított jegyzéke, melyen ott látjuk a hazai klasszikus írók és nagy műfordítóink műveinek színe-javát, fényes bizonyossága annak, hogy e vállalat, a legerősebb támasza lesz az új tanterv intenczióinak. Tanulságos bevezetésekkel, felvilágosító jegyzetekkel ellátott kiadványaiban nemcsak a hazai, de a külföldi irodalmaknak legklasszikusabb alkotásait teszi majd a tanuló számára hozzáférhetővé. Amit eddig egészében, paedagógiai okokból, nem adhatott a tanár növendékeinek kezébe, azt most odaadhatja gondosan készített kivonatban, esetleg megfelelő átdolgozásban. E nagy jelentőségű, az irodalmi oktatás minden ágára kiható vállalatban a magyar szakirodalom legkiválóbb munkásai sorakoznak *Beöthy* köré, hogy vele állvetve, lelkesedését megosztva, az *Iskolai Könyvtár*-t olyan kincsesházzá tegyék, mely a magyar ifjúságnak nemcsak okulást, hanem gyönyörűséget is nyújtson, mely nemcsak elméjét, hanem szívét, lelkét és izlését is képezze. Reményljük, hogy a vállalkozás elemnek megfelelő hely fog jutni e fontos vállalatnál.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Molnár Géza.*

- 2734 Özv. Németh és t. lopás.
- 2735 Tirb Kreczen lopás.
- 2736 Hucz Mikulae s. t. hatóság elleni erőszak.
- 2737 Nagy Balázs lopás.
- 2749 Dogyán János s. t. hatóság elleni erőszak stb.
- 2754 Stán Juon s. t. hatóság elleni erőszak stb.
- 2755 Ifj. B. Matula Mitru hatóság elleni erőszak stb.
- 2756 Gyuró Gábor hatóság elleni erőszak stb.
- 2757 Stána Györgyné hatóság elleni erőszak.
- 2751 Békési József becsületsértés.
- 2752 Sferaille Juon jogtalan elcsatolás.
- 2743 Nagy Gáborné rágalmozás.

Előadó: *Harmathy Károly.*

- 2498 Petz Flóra halált okozó testi sértés.
- 2502 Ifj. Maris Vaszali halált ok. testi sértés.
- 2503 Valkó Jánosné gondtl. ok. emberölés.
- 2504 Pissinger András s. t. testi sértés.
- 2505 Rádai Mester János lopás.
- 2506 Ruz Péterné lopás.
- 2609 Gies Juonné becsületsértés.
- 2628 Bologán Flóra hatóság elleni erőszak.

- 2629 Hoducz Salamon s. t. hatóság elleni erőszak.
- 2722 Szentmiklósi Imre hiv. hatalommal való visszaélés.
- 2708 Szakács János rágalmozás.
- 2827 Ament Mihály testi sértés.
- 2828 Toronyán János lopás.
- 3652 Kozma Pável s. t. testi sértés.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *A fehér csikó.* 1-ször.

Szombat: *Sulamith.*

d. u. *Királyné apródja. Megtorlás. Robinsonok.* stb. *Sulamith.*

Hétfő: *A fehér csikó.*

Kedd: *Az ördög pilulái.*

Szerda: *Sulamith.* Utolsó előadás.

A fehér csikó bemutató előadása lesz ma pénteken. *Blumenthal* és *Kadelburg* vígjátéka először a berlini *Lessing* színházban adatott, ahol épen a múlt héten ünnepelték a 300-ik előadást. Hozzánk a budapesti *Vig-színház*ból került a darab, a hol Arany kakas czímen állandóan műsoron van s eddig már 50 előadásnál többet ért. Nálunk *Follinus Aurél* fordította, — illetőleg alkalmazta magyar színpadra a darabot, megtartva eredeti czímét is. (*Zum weissen Rössl*.) Az előadásban részt vesz kevés kivétellel az egész személyzet.

REGÉNY-CSARNOK.

A mátészalkai szinidény vége.

Irta: *E. Kovács Gyula.*

Hogy mi vagyok én? Ha a végén kezdeném históriámat, erre a kérdésre percz alatt felelhetnék.

De akkor egyszerre is vége lenne felolvasásomnak. S épen akkor hagynám el e helyet, mikor e diszes társaság, e lelkes vendégkoszorúnak sikerült magát figyelő helyzetbe erőszakolni. S a várt élvezet helyett nem remélt bosszúság lepné meg azon szíveket, melyeknek gyönyörködtetésére állt elő itt minden, a mit gyenge gyakorlatlan erőnk e téren létrehozni birt.

De meg nincsen olyan história a világon, nincsen olyan egyszerű dolog, esemény, melynek meg ne lehetne a maga természetes oka, eleje, előzménye, kezdete.

Ily előzményt, okot, kezdetet akarok kerekíteni piczi históriámnak én is, midőn nem közvetlen adom feleletem a föltett kérdésre.

Pár lépéssel visszább megyek, messzibb nyulok multamba. Mert mondja bár világoszóló regényírók, Jókaink, hogy »a multakban élés leghatározottabb jele vénülésünknek«, én kivallom, hogy legédesebb óráimat a multakban lelem. És senki sem idézi, senki sem sóhajtja nálam gyakrabban, Péczeli e két egyszerű sorát:

Élte édességét kétszeresen issza,
Ki gyönyörködve néz az elmulta vissza . . .

Csak azt tudnám hol kezdjem!

Azt hiszik az emberek, hogy az olyan könnyű dolog. Pedig — épen ott kezdeni bele valamely történet elbeszélésébe, hol a lélektan, a művészet, a hatások titkai legczélszerűbbnek szabják, sokkal nehezebb, semmint első tekintetre látszanék.

A ki e titkot, e művészetet nem érti, a ki magát az irodalom terén ma is csak egy jóakartu diletánsnak tekintti, az úgy tesz, mint én:

Kezdi, a hol tudja. S mondja, ahogy érzi.
— Mondja, a hogy érzi — megondolatlan kifejezés. Ahogy érzi.

Ha úgy mondhatnám!! Hisz akkor én se lennék diletáns s hány nagy írók, hány nagy előadók lennek! Ha úgy tudnók elbeszélni, ha úgy bírnók előadni, leírni apróbb vagy nagyobbélményeinket, a mint azokat valójában megéltük! Vagy, a mint

ez élmények vissza merengésünk átszellemült óráiban el- és felvonuló fényes ködképek gyanánt, kedélyünk lágyan rengő taván keresztül ringatóznak . . . Ha mindig szabatosan fejezhetnők ki azt, a mi a bensőket mozgatja, akkor az a sok álpoéta, a mennyitől mindig hemzsegek az irodalmak, mind igazi poéta lenne!

Művészien fejezni ki igazi érzésünket, ipari tudásunkat, ez a titok, a művészet titka.

No de Máté-Szalkán vagyunk. Az az ott kellene lennünk. E lélekemelő vidám körben, kétségkívül, feles számmal vannak, kik megfordultak Bécsben, Párisban, Londondan, de nem ismerik, nem is álmodják, hogy van a világon és annak kellő közepén, Magyarországon egy kis város, melyet úgy hívnak, hogy Máté-Szalka. Megmernék rá esküdni, hogy e eremben Karasznaui Miskán és Osváth Gerőn kívül nincs egy jöttett lélek, ki sejténé, a ki tudná.

Pedig sokról nevezetes ez a nyíri város. Legalább nekem az, felejtethetlen halálomig! Ez az első város, melyet életemben láttam. Itt voltam életemben először szemtanuja verekedésnek.

Itt hagyták vérbe fagyva Bakos Károly és Bakos Pista, Nagy Pistát és Lapos Pistát.

A két Bakos egy testvér volt. Mátészalkaiak. Olyan híres verekedők mindketten, hogy a míg a restorációk állottak, mindig az lett viczispán, a kit a két Bakos akart, vagyis, a ki e két fiut megvette. Mert ők különösen vitéségükből éltek. Sokat hallottam a falunkban, hogy a két Bakos keresztül megy 300 emberen a nélkül, hogy csak egy ütést is kapna akármelyikük, míg ők jobbra, balra osztogatják azokat.

Nagy Pista és Lapos Pista, mint a mi falunk, vagyis Nagy-Dobos leghiresebb betyárjai voltak ismerősök a Nyíren. Az említettem véres alkalom egy nagy vásárcor történt, valami összekocczanás miatt egy teberna előtt, (a vásári ponyvasátor korcsmákat ezzel a diák szóval nevezi ott mindenki ma is.)

Mikor egy csapat hajdu és a vásári tömeg végre lenyomta a féktelenkedő testvérpárt, e szavakat intézte a két véres áldozat felé a kisebbik Bakos:

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király Meránban.

Merán, szept. 21. Ő Felsége megérkezésekor Brandis gróf tartományi főnök üdvözlő beszédére ezt válaszolta:

Szívesen fogadom Tirol tartomány képviselőtének hódolatát, aminthogy mindig örömmel lépek e tartomány földjére, hogy olyan nép körében legyek, amelynek hozzám és házamhoz való őszinte ragaszkodása és odaadó hűsége mindenkor oly fényesen bebizonyult.

Weinberger dr. polgármester beszédére ezt válaszolta az uralkodó:

Örömmel fogadom Merán városának hódolatát, amelyet ön nekem a város nevében bemutat. Noha jól tudom, hogy a hozzám és a házamhoz való ragaszkodás, amely mély gyökeret vert az egész országban, nem ismer rang- és osztály szerint való különbséget, mégis rendkívül jól esik atyai szívemnek a szép és törekvő Merán polgársága részéről ezeknek az érzelmeknek a kifejezése. Örülök, hogy e város közügyeinek az utolsó évtizedben tett jelentékeny haladásáról személyesen meggyőződhettem.

Mikor Ő Felsége behajtatott a városba, az uralkodó kocsijának lovai, két tüzes mecklenburgi mén, a közönség viharos hochozásától nyugtalankodni kezdtek. Ő Felsége és Ferencz Ferdinánd főherczeg Jenő főherczegnek közvetlenül utánuk

jövő kocsijára szálltak. Később megint az előbbi fogatot használta a király. (M. T. I.)

Uj osztrák peerek.

Bécs, szept. 21. A hivatalos lap az urak háza következő uj tagjainak kinevezését közli: Berger Vilmos báró földbirtokos, Böhm-Bawerk dr., közigazgatási bírósági tanácselnök, Enzenberg gróf nyug. közoktatásügyi miniszteriumi osztályfőnök, Grاسبöck wilheringi apát, Kauffe lovag udvari tanácsos, bécsi műegyetemi tanár, Körber Ernő dr. volt miniszter, Krauss Károly báró nyug. külügyminiszteriumi osztályfőnök, Lamasch dr. képviselő és egyetemi tanár, Madeyski Szaniszló volt miniszter, Manlicher Ferdinánd lovag, az északi vasut nyug. főmérnöke, Mattusch Károly dr. a prágai tartományi bank igazgatója, Mauthner Gusztáv lovag, a hitelintézet igazgatója, Mauthner Miksa képviselő, a bécsi kereskedelmi kamara elnöke, Montenuovo Alfréd herceg, ő Felsége második főudvarmestere, Potoczki Ambrus gróf tartománygyűlési képviselő, Proskowetz Manó lovag reichsrathi képviselő, Romberg lovag voralbergi tartományi főnök, Rummler dr., a prágai tartományi főtörvényszék nyug. elnöke, dr. Schreiner Móríc lovag gráci ügyvéd, Skoda Emil lovag prágai gépgyáros, Steinbach Emil dr., a legfőbb törvényszék másodelnöke, Szentgyörgyi János földbirtokos, tartománygyűlési képviselő, Umgnad Konrád gróf földbirtokos és Wohanka F., a prágai kereskedelmi kamara elnöke. (M. T. I.)

A francia vezérkari főnök betegsége.

Páris, szept. 21. Az Echo de Paris jelentése szerint Brault tábornok állapota ma reggel jobbra fordult, de a beteg aligha fog föl-épülni. (M. T. I.)

Spanyolország pénzügyei.

Madrid, szept. 21. A minisztertanács elhatározta, hogy a kubai adósság a kubai és nem a spanyol kincstárból fizetendő ki.

Madrid, szept. 21. A minisztertanács elhatározta, hogy minden egyes miniszter tanulmányozza azt a kérdést, milyen megtakarítások érhetők el tárczája költségvetésében, az eredményről pedig tegyenek jelentést a hétfőn tartandó minisztertanácsnak. (M. T. I.)

Transzvál.

London, szept. 21. Harcourt tegnap este választói előtt beszédet mondott, amelyben elítélte a sajtó egy részének azt a törekvését, hogy a jelenlegi helyzetet még inkább kiélesítse. Anglia nem követelhet teljes szuverénitást Transzvál fölött, viszont Krüger elnök nem lehet szuverén a szó nemzetközi értelmében. A szónok azt mondta továbbá, hogy casus belli nincs és remélhető, hogy az ügy nem vesz olyan fordulatot, amely megszegyenitő volna.

Johannesburg, szept. 21. Sokan kiköltöznek a városból. Tegnap 1000 ember hagyta el Johannesburgot.

Lourenzo-Marquez, szept. 21. A főkor-mányzó legközelebb Lisszabonba utazik. (M. T. I.)

Fokváros, szept. 21. Egy bloemfonteini távirat szerint a törvényhozó testületnek sok tagja Bloemfonteinbe érkezett, a hol legközelebb ülés lesz. Azt hiszik, hogy az ülés eredménye egy már régebben hozott határozat megvalósítása lesz, aminthogy bizonyosra veszik, hogy a szabadállam magáévá teszi Transzvál ügyét.

Valamennyi burgher teljesen föl van fegyverkezve és minden pillanatban kész az indulásra. (Magy. T. I.)

Westcastle (Natal), szept. 21. Sok burgher érkezett ide sátrakkal. A burgherek Zandsprucktól északra mintegy nyolcz mérföldnyire foglaltak állást egy magaslaton. (M. T. I.)

Pestis.

Oportó, szept. 21. Az üzletek ma ismét megnyitáltak. Azt hiszik, hogy holnap a gyárakban is megkezdődik a munka. (M. T. I.)

Zavargások Algirban.

Algir, szept. 21. Max Regis és párthivei a katonai klub előtt, a melyben a nyugalomba vonuló Larchez tábornok tiszteletére puncsot adtak, tüntetni akartak, de a rendőrség visszaszorította őket, mire a tüntetők a zsidó városnegyedbe mentek, a hol verekedésre került a dolog. A tüntetők lőttek, mire a zsidók visszalöttek. A katonaság kénytelen volt beavatkozni és fegyverhez nyulni. Három rendőr, köztük egy felügyelő megsebesült. A Villa Antijuf felé vivő uton Regis és társai katonasággal találkozottak. Megint verekedésre került a dolog, a melyben két ember megsebesült. 11 óra tájban helyreállt a nyugalom. Hir szerint Regisnek sikerült a Villa Antijufba jutnia.

Algir, szept. 21. Regis és párthivei kivonultak a városból és a Villa Antijuf felé tartottak. Regis elbocsátotta hibeit, hogy ne tegye ki őket a tüzelésnek, ha esetleg megostromolják őt. Emberei erre visszatértek a városba, a hol összetűztek a csendőrséggel, a melyet követ dobáltak meg. Kilencz ember megsebesült.

Algir, szept. 21. Éjjel körül az Antijuf Villa előtt Regis és emberei összetűztek a rendőrséggel. Sok ember megsebesült. Hat embert letartóztattak.

Algir, szept. 21. Az éjjeli zavargások közben megsebesült emberek száma 14. Egy fegyverkereskedést kiraboltak. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Országos szövetkezetek.

A Biharmegyei gazdasági egyesület igazgatóválasztmányának gyűlése után az egylet szövetkezet szervező bizottsága értekezletet tartott a községi hitelszövetkezetek létesítése tárgyában, az értekezleten Hajós József, a központi hitelszövetkezet alelnöke is résztvett. Az értekezletet gróf Tisza István egyleti alelnök nyitotta meg, mindenekelőtt örömmel üdvözli Hajós Józsefet, a központi hitelszövetkezet alelnökét és köszönetét fejezi ki irányában, hogy a bizottság értekezletén megjelent. Kijelenti, hogy elérkezettnek látja az időt arra, hogy vármegyénkben a községi hitelszövetkezetek létesítése iránt egy nagyobb mozgalmat indítsunk. A mai értekezlet van hivatva megállapítani azon módot, irányt, melyet követni kell a kitűzött cél sikeres elérése érdekében.

Nézete szerint a cél elérésére szükséges, hogy olyan egyének vegyék a kezükbe a dolgot és csináljanak propogandát a szövetkezeti ügynek, kik a nép bizalmát teljesen bírják, minél fogva indítványozza, hogy kérje fel az értekezlet a vármegye minden vidékéről az ügy iránt buzgó és tekintélytel bíró egyéneket, hogy a szövetkezet hasznosságát ismertessék körükben és a gazdaközönséget szövetkezetek alakítására ösztönözzék.

Az indítványhoz Hajós József is hozzájárult annak kijelentésével, hogy azon egyének, kik a szövetkezetnek propogandát hajlandók csinálni, a szükséges utmutatásokkal láttassanak el, mely czélból a központi szövetkezet a szövetkezeti alapszabálytervezetett valamint utmutató eljárásokat fog küldeni az egyletnek szétesztás végett. Kijelenti továbbá, hogy a szükséghez képest a központ is kiküld szak egyéneket a szövetkezeti eszme terjesztésére. Gróf Tisza István felkéri Hajós Józsefet, a központi hitelszövetkezet alelnökét, miszerint írja körül azon feladatot, mely az egyletre hármlik a szövetkezeti ügyekben. Hajós József kijelenti, hogy az egyletnek feladata a szövetkezetek alakításához a talajt előkészíteni, az egyes szövetkezeteknek hitelnújtásánál vélemény adni s a szövetkezetek felett a felügyeletet gyakorolni, mely utóbbi esetben az illető szakközeget, ki ezt teljesíti, a központi szövetkezet honorálni fogja.

A bizottság kimondja, hogy a feladatoknak készségesen felel meg, a szövetkezetek felett a felügyeletet gyakorolja. A bizottság megbizta az elnökséget, hogy ezen határozatról értesítse a központi szövetkezetet és tegyen kérést, hogy milyen feltételek mellett ruházná a központ a képviselőséget a bizottságra.

A szövetkezet alakulásának, módoszatainak, apróbb részleteinek megbeszélése után gr. Tisza István az értekezletet berekesztette.

Helyreigazítás. Tegnap számunkban e rovatban a *Gazdasági egyesület ülése* cím alatt megjelent tudósításunkban a 17. pontban az »Elnökségi előterjesztés, a *biharmegyei állattenyésztési szabályrendelet megváltoztatására vonatkozólag* helyett *vasmegyei* szöhiba csuszott be tévedésből. A tévedést ezennel helyreigazítjuk.

Értekezlet a telepítés ügyében. A magyar szociálpolitikát illetőleg nagy jelentőségű lesz ez az értekezlet, melyet a földművelésügyi miniszter hívott össze novemberbe e telepítés ügyében. Mi a szociálpolitika terén kísérletezünk még és így egyes intézmények a téren nem válnak be úgy, a mint szándékolva voltak. Sőt egyes dolgok, mint pl. a telepítés, határozottan csődöt mondott. A miniszter célja ezen értekezlettel megbeszélni, az állami és magántelepítés mérveit, módoszatait, a parcellázás és örök-bérlet meghonosítására. Az értekezletre a miniszter meghívta mindazokat, a kik a szociálpolitika terén tettel és tollaal működtek, képviselve van minden árnyalat. A *biharmegyei* gazdasági egylet részéről Szabó József elnök és gróf Tisza István alelnök vesznek részt az értekezleten.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Ertéktőzsde.

Budapest, szeptember 21.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	378.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	385.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	347.75
Rimamurányi	—	—	—	—	—	345.53
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	244.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	—	853.25
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest közuti	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Déli vasut	—	—	—	—	—	65.08

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 21-én

Magyar aranyárjádék 4%	—	—	—	—	—	117.75
Magyar koronárjádék	—	—	—	—	—	95.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹⁰⁰ / ₁₀₀	—	—	—	—	—	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹⁰⁰ / ₁₀₀	—	—	—	—	—	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	120.—

Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	94.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.75
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcson	162.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	140.—
Osztrák járadék papírban	99.65
Osztrák járadék ezüstben	99.55
Osztrák járadék aranyban	117.75
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	187.—
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	380.75
Osztrák hitelintézeti részevény	371.25
Párisi vista	841.25
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	95.57
Németbirodalmi márka	59.00
London vista	120.65
20 márkás arany	11.76

Helyárok: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 8 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 80 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Holnap szombaton, szeptember hó 23-án
Sulamith, Jeruzsálem leánya.
Keleti opera 4 felvonásban.

A szerkesztőért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.
Kezdeté 7 óraker, vége 10 óraker.

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evadberlet 141. szám. Kisberlet 141. szám.
(Páratlan sz.) (Páratlan sz.)

Ma pénteken, szeptember hó 22-én,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Itt először:

A FEHÉR CSIKÓ.

Vigjáték 3 felvonásban.

SZEMÉLYEK:

Helyre Kati vendéglősné a »Fehér csikónál	Horváth Paula
Róka Tóni, fizető pinczér	Nyárai Antal.
Kraxelbuber Tóbiás	Vendrei F.
Emma, leánya	I. Vásárhelyi V.
Sarolta, nővére	Váradiné
Bozóki Sebestyén	Leóvei Leó.
Klára, leánya	Turchányi O.
Dr. Méhes Pál	Bónis Lajos.
Jámbor Feri	Iványi A.
Tamás, koldus	Vágó Béla.
Rézi, unokahuga	Komlósi Emma.
Pataki, ünlök	Bihari Akos

Legelőcsöbbs bevásárlás!

Uj festék gyári raktár!
GALLOVITS M.
N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház
A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legelőcsöbbs árban.
Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

7 8162-50

Legelőcsöbbs bevásárlás!

Legelőcsöbbs bevásárlás!

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.				
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.		
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
V.-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 03	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Félix-Fürdő >	4 32	3 18	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 12	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 23	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Megya Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körös-szeg >	7 02	3 36	Vésztő >	6 12	5 02	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Tasádó >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Köt >	6 38	6 05	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
D. Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 26	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Magyar-Cséke >	6 50	5 —	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Komádi >	7 10	7 59	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Düred >	7 05	5 12	Cyanta >	6 56	5 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	8 15	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 34	Köt >	9 19	5 14	Szakál >	7 48	8 42	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Körös-szeg >	8 11	9 19	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Gyanta >	8 12	6 11	Dused >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	9 33	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	7 07	6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Uj-Palota >	8 47	9 56	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	10 19	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádó >	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	10 34	Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50							Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31							Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45							Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 34	V.-Velenceze >	10 01	9 09							Nagyvárad ind.	3 40	2 00		
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19							Nagyvárad ind.	3 40	2 00		

Szekelyhid—Margitta

Margitta—Szekelyhid

Szekelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 08
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26
Margitta érk.	11 28	9 16	Szekelyhid érk. reg.	5 54	6 07

Nagyvárad—Érmihályfalva

Érmihályfalva—Nagyvárad.

Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24
B.-Püspöki >	7 17	5 59	Érselind >	5 37	6 08
Bihar >	7 44	6 22	Szekelyhid >	6 14	6 43
Paptamási >	8 13	6 48	Nagykággya >	6 27	7 03
Gyapoly >	8 29	7 03	B.-Diószeg >	6 42	7 23
B.-Diószeg >	8 52	7 24	Gyapoly >	6 59	7 28
Nagykággya >	9 07	7 38	Paptamási >	7 24	8 20
Szekelyhid >	9 40	8 03	Bihar >	7 45	8 08
Érselind >	10 08	8 26	B.-Püspöki >	8 05	8 05
Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	9 12	9 12

Fürdő-vonatok.

Menetidj krban állami vasuton			Szept. 15-ig			Szept. 15-ig			Szept. 15-ig			Menetidj közutin		
I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig
—	—	—	9 05	11 27	—	5 38	—	—	10 23	—	—	—	—	—
30	—	—	9 12	11 32	2 34	5 44	7 25	9 14	10 28	—	—	—	—	—
—	—	—	10	8 55	11 17	02 20	4 11	5 28	7 11	9 00	10 13	—	—	—
40	22	15	8 42	11 04	02 07	3 51	5 15	6 58	8 42	10 —	—	—	—	—
40	22	15	8 38	11 —	02 03	3 47	5 11	6 54	8 38	—	—	—	—	—
40	22	12	8 20	10 42	01 52	3 35	4 54	6 43	8 23	9 53	—	—	—	—

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik. A *-gal jelzettek feltételes megálló helyek.